Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (drugo vijeće)

11. srpnja 2013.*

„Usklađivanje zakonodavstava – Intelektualno vlasništvo – Autorsko pravo i srodna prava – Isključivo pravo na reproduciranje – Direktiva 2001/29/EZ – Članak 5. stavak 2. točka (b) – Pravična naknada – Primjena bez razlike, ali uz moguće pravo na povrat naknade za privatno umnožavanje namijenjene financiranju naknade – Isplata ostvarenih prihoda, dijelom nositeljima prava, dijelom socijalnim ili kulturnim ustanovama – Dvostruko plaćanje naknade za privatno umnožavanje u okviru prekograničnog poslovanja“

U predmetu C-521/11,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Oberster Gerichtshof (Austrija), odlukom od 20. rujna 2011., koju je Sud zaprimio 12. listopada 2011., u postupku

Amazon.com International Sales Inc.,

Amazon EU Sàrl,

Amazon.de GmbH,

Amazon.com GmbH, u likvidaciji,

Amazon Logistik GmbH

protiv

Austro-Mechana Gesellschaft zur Wahrnehmung mechanisch-musikalischer Urheberrechte Gesellschaft mbH,

SUD (drugo vijeće)

u sastavu: R. Silva de Lapuerta (izvjestiteljica), predsjednica vijeća, G. Arestis, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev i J. L. da Cruz Vilaça, suci,

nezavisni odvjetnik: P. Mengozzi,

tajnik: K. Malacek, administrator,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 6. prosinca 2012.,

* Jezik postupka: njemački

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli::

— za Amazon.com International Sales Inc., Amazon EU Sàrl, Amazon.de GmbH, Amazon.com GmbH i Amazon Logistik GmbH, G. Kucsko i U. Börger, *Rechtsanwälte*, kao i B. Van Asbroeck, *avocat*,

— za Austro-Mechana Gesellschaft zur Wahrnehmung mechanisch-musikalischer Urheberrechte Gesellschaft mbH, M. Walter, *Rechtsanwalt*, i U. Sedlaczek,

— za austrijsku vladu, A. Posch, u svojstvu agenta,

— za francusku vladu, G. de Bergues i S. Menez, u svojstvu agenata,

— za poljsku vladu, B. Majczyna, M. Szpunar i M. Drwięcki, u svojstvu agenata,

— za finsku vladu, M. Pere, u svojstvu agenta,

— za Europsku komisiju, J. Samnadda i F. Bulst, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 7. ožujka 2013.,

donosi sljedeću

Presudu

1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 5. stavka 2. točke (b) Direktive 2001/29/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 22. svibnja 2001. o usklađivanju određenih aspekata autorskog i srodnih prava u informacijskom društvu (SL L 167, str. 10.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 17., svezak 1., str. 119.).

2 Taj zahtjev upućen je u okviru spora između društava Amazon.com International Sales Inc., Amazon EU Sàrl, Amazon.de GmbH, Amazon.com GmbH, u likvidaciji, i Amazon Logistik GmbH (u daljnjem tekstu zajedno: Amazon), s jedne strane, i društva Austro-Mechana Gesellschaft zur Wahrnehmung mechanisch-musikalischer Urheberrechte Gesellschaft mbH (u daljnjem tekstu: Austro-Mechana), povodom zahtjeva potonjeg društva za plaćanje naknade koja mu pripada zbog stavljanja medija za bilježenje na tržište u skladu s austrijskim propisom.

Pravni okvir

Pravo Unije

3 Sukladno uvodnim izjavama 10., 11. i 35. Direktive 2001/29:

„(10) Ako autori ili umjetnici izvođači namjeravaju nastaviti svoj kreativan i umjetnički rad, moraju dobiti odgovarajuću naknadu za korištenje svojega djela, kao što to moraju dobiti i producenti kako bi bili u mogućnosti financirati to djelo. Ulaganje potrebno za proizvodnju proizvoda kao što su fonogrami, filmovi ili multimedijalni proizvodi, i usluga kao što su usluge ‚na zahtjev', značajno je. Odgovarajuća pravna zaštita prava intelektualnog vlasništva nužna je za jamčenje postojanja takve naknade i pruža mogućnost zadovoljavajućeg povrata tog ulaganja.

(11) Strog, učinkovit sustav zaštite autorskog prava i srodnih prava jedan je od glavnih načina osiguravanja da će europsko kulturno stvaralaštvo i produkcija dobiti potrebna sredstva i čuvanja neovisnosti i dostojanstva umjetničkih stvaratelja i umjetnika izvođača.

[...]

(35) U određenim slučajevima iznimaka ili ograničenja, nositelji prava trebali bi dobiti pravičnu naknadu koja bi im na odgovarajući način nadoknadila uporabu njihovih zaštićenih djela ili drugih predmeta zaštite. Pri određivanju oblika, detaljnih rješenja i moguće visine takve primjerene naknade, trebalo bi uzeti u obzir okolnosti svakog pojedinog slučaja. Pri ocjenjivanju tih okolnosti, vrijedan kriterij mogla bi biti šteta koja se nositeljima prava nanosi dotičnom radnjom. U slučajevima kada su nositelji prava već primili naknadu u nekom drugom obliku, kao npr. dio naknade za licenciju, nije potrebno posebno ili odvojeno plaćanje. Prilikom određivanja visine pravične naknade trebalo bi u potpunosti uzeti u obzir stupanj korištenja tehničkih mjera zaštite iz ove Direktive. U određenim situacijama kada je šteta učinjena nositelju prava minimalna, ne može postojati obveza plaćanja."

4 Članak 2. navedene direktive određuje:

„Države članice moraju predvidjeti isključivo pravo davanja ovlaštenja ili zabrane za izravno ili neizravno, privremeno ili trajno reproduciranje bilo kojim sredstvima i u bilo kojem obliku, u cijelosti ili u dijelovima:

(a) autorima, njihovih djela;

(b) umjetnicima izvođačima, fiksacija njihovih izvedbi;

(c) proizvođačima fonograma, njihovih fonograma;

(d) proizvođačima prvih fiksiranja filmova, izvornika i umnoženih primjeraka njihovih filmova;

(e) organizacijama za radiodifuziju, fiksacija njihovih radiodifuzijskih emitiranja, bez obzira na to jesu li ta emitiranja prenesena putem žice ili putem zraka, uključujući kabelom ili satelitom.

5 Članak 5. iste direktive, pod naslovom „Iznimke i ograničenja", u svojem stavku 2. određuje:

„Države članice mogu predvidjeti iznimke ili ograničenja prava reproduciranja predviđenog člankom 2. u sljedećim slučajevima:

[...]

(b) u odnosu na reproduciranje na bilo koji medij koje je učinila fizička osoba za privatnu uporabu i u svrhu koja nije ni izravno ni neizravno komercijalna, uz uvjet da nositelji prava dobiju pravičnu naknadu, pri čemu se uzima u obzir primjena ili neprimjena tehničkih mjera iz članka 6. na djelo ili na drugi predmet zaštite;

[...]"

Austrijsko pravo

6 Članak 42. Zakona o autorskom pravu (Urheberrechtsgesetz) od 9. travnja 1936. (BGBl. 111/1936), kako je kasnije izmijenjen novelom Zakona o autorskom pravu iz 2003. (Urheberrechtsgesetz-Novelle 2003 (BGBl. I, 32/2003, u daljnjem tekstu: UrhG) glasi kako slijedi:

„1. Svaka osoba može napraviti pojedinačne preslike djela na papiru ili na sličnom mediju za svoju osobnu uporabu.

[...]

4. Svaka fizička osoba može za svoju privatnu uporabu i u svrhu koja nije izravno ili neizravno komercijalna napraviti pojedinačne preslike djela na medijima različitima od onih navedenih u stavku 1.

[...]"

7 Članak 42.b UrhG-a određuje:

„1. Ako se može očekivati da će se djelo koje je radiodifuzirano ili stavljeno na raspolaganje javnosti ili snimljeno na medij za bilježenje slika ili zvuka i koje je proizvedeno u komercijalne svrhe zbog svoje prirode reproducirati, u smislu članka 42. stavaka 2. do 7., fiksiranjem na medij za bilježenje slika ili zvuka za osobnu ili privatnu uporabu, autor ima pravo na primjerenu naknadu (naknada za prazne nosače zvuka ili slike) ako je medij za bilježenje stavljen na nacionalno tržište u komercijalne svrhe i uz naplatu. Medijima za bilježenje smatraju se prazni mediji za bilježenje slika ili zvuka koji su prilagođeni takvom reproduciranju ili drugi mediji za bilježenje slika ili zvuka koji imaju tu namjenu.

[...]

3. Sljedeće osobe dužne su platiti naknadu:

1) Što se tiče naknade za prazne nosače slika ili zvuka i naknade za aparate, osoba koja je u komercijalne svrhe i uz naplatu s mjesta na državnom području ili u inozemstvu prva stavila na tržište medij za bilježenje ili aparate za reproduciranje;

[...]

5. Samo udruge za kolektivno ostvarivanje autorskih prava mogu ostvariti pravo na naknadu predviđenu stavcima 1. i 2.

6. Udruga za kolektivno ostvarivanje autorskih prava dužna je vratiti primjerenu naknadu:

1) osobi koja izvozi u inozemstvo medije za bilježenje ili aparat za reproduciranje prije njegove prodaje krajnjem korisniku;

2) osobi koja medije za bilježenje upotrebljava za reproduciranje uz pristanak nositelja prava. U tom su pogledu dovoljne naznake."

8 Članak 13. Zakona o udrugama za kolektivno ostvarivanje prava (Verwertungsgesellschaftengesetz) od 13. siječnja 2006. (BGBl. I, 9/2006), određuje:

„1. Udruge za kolektivno ostvarivanje prava mogu osnovati socijalne i kulturne ustanove za nositelje prava koje zastupaju, kao i za članove njihovih obitelji.

2. Udruge za kolektivno ostvarivanje prava koje ostvaruju pravo na naknadu za prazne nosače slika ili zvuka obvezne su osnovati socijalne ili kulturne ustanove i uplatiti im 50 % iznosa prihoda ostvarenih na temelju te naknade nakon odbitka pripadajućih troškova poslovanja." [...]

3. Udruge za kolektivno ostvarivanje prava moraju uvesti određena pravila u vezi s iznosima koje isplate njihove socijalne i kulturne ustanove.

4. U vezi sa sredstvima koja su isplaćena socijalnim i kulturnim ustanovama i potječu iz naknade po osnovi praznih nosača slika ili zvuka, savezni kancelar može uredbom odrediti koje se okolnosti moraju uzeti u obzir kod pravila koja treba donijeti na temelju stavka 3. Tim se propisom mora osobito osigurati da:

1.) je odnos između iznosa namijenjenih socijalnim ustanovama i iznosa namijenjenih kulturnim ustanovama uravnotežen;

2.) u vezi sa socijalnim ustanovama bude u prvom redu moguće pojedinačno podupirati nositelje prava u stanju nužde;

3.) se iznosima namijenjenim kulturnim ustanovama promiče interese nositelja prava."

Glavni postupak i prethodna pitanja

9 Austro-Mechana je udruga za kolektivno ostvarivanje autorskih prava koja ostvaruje prava autora i nositelja srodnih prava na primanje plaćanja naknade za medije za bilježenje u smislu članka 42.b stavka 1. UrhG-a.

10 Amazon je međunarodna grupa koja prodaje proizvode putem interneta, uključujući medije za bilježenje navedene u spomenutoj odredbi.

11 Izvršavanjem narudžbi koje su putem interneta izvršili klijenti koji se nalaze u Austriji i koji su u tu svrhu potpisali ugovore prvo s Amazon.com International Sales Inc., sa sjedištem u Sjedinjenim Američkim Državama, a zatim, od svibnja 2006., s Amazonom EU Sàrl sa sjedištem u Luksemburgu, Amazon je medije za bilježenje stavljao na tržište u Austriji u smislu članka 42.b stavka 1. UrhG-a.

12 Austro-Mechana je tužila Amazon pred Handelsgerichtom Wien radi solidarne isplate primjerene naknade u smislu članka 42.b stavka 1. UrhG-a po osnovi medija za bilježenje stavljenih na tržište u Austriji tijekom 2002. do 2004. godine.

13 Iznos naknade koji je Austro-Mechana zahtijevala po osnovi medija za bilježenje stavljenih na tržište tijekom prvog polugodišta 2004. iznosi 1 856 275 eura. Za preostalo razdoblje na koje se odnosi njezina tužba radi isplate, Austro-Mechana je zahtijevala da se Amazonu izda nalog za dostavu računovodstvenih podataka koji su joj potrebni za izračun njezina potraživanja.

14 Handelsgericht Wien prihvatio je djelomičnom presudom zahtjev za izdavanje naloga i odgodio donošenje odluke o zahtjevu za naknadu. Budući da je ta presuda potvrđena u okviru žalbenog postupka, Amazon se obratio Oberster Gerichtshofu kao sudu zadnjeg stupnja.

15 U ovim je okolnostima Oberster Gerichtshof odlučio prekinuti postupak i postaviti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. Postoji li ‚pravična naknada' u smislu članka 5. stavka 2. točke (b) Direktive 2001/29 ako:
(a) nositelji prava u smislu članka 2. te direktive imaju pravo na primjerenu naknadu koja se može ostvariti isključivo posredstvom udruge za kolektivno ostvarivanje prava od osobe koja prva u komercijalne svrhe i uz naplatu stavi na nacionalno tržište medije za bilježenje namijenjene reproduciranju njihovih djela;
(b) to pravo ne ovisi o tome je li riječ o stavljanju na tržište putem prodaje distributerima [ili] fizičkim ili pravnim osobama radi uporabe u svrhu koja nije privatna ili fizičkim osobama radi uporabe u privatne svrhe;

(c) ali osoba koja upotrebljava medije za bilježenje za reproduciranje uz pristanak nositelja prava ili ga ponovno izveze prije prodaje krajnjem korisniku može zahtijevati povrat naknade od udruge za kolektivno ostvarivanje prava?

2. U slučaju negativnog odgovora na prvo pitanje:
   (a) Postoji li ‚pravična naknada' u smislu članka 5. stavka 2. točke (b) Direktive 2001/29 ako pravo navedeno u točki (a) prvog pitanja postoji samo u pogledu stavljanja medija za bilježenje na tržište putem prodaje fizičkim osobama koje ih upotrebljavaju za reproduciranje u privatne svrhe?
   (b) U slučaju potvrdnog odgovora na drugo pitanje točku (a):

Treba li, u slučaju stavljanja medija za bilježenje na tržište putem prodaje fizičkim osobama, pretpostaviti, dok se ne dokaže protivno, da će one upotrebljavati medije za bilježenje za reproduciranje u privatne svrhe?

3. U slučaju potvrdnog odgovora na prvo pitanje ili na drugo pitanje točku (a):

Proizlazi li iz članka 5. Direktive 2001/29 ili iz neke druge odredbe prava Unije da pravo na pravičnu naknadu koje treba ostvariti udruga za kolektivno ostvarivanje prava ne postoji ako je ta udruga na temelju zakona dužna uplatiti polovicu prihoda socijalnim i kulturnim ustanovama, a ne nositeljima prava?

4. U slučaju potvrdnog odgovora na prvo pitanje ili na drugo pitanje točku (a):

Sprječava li članak 5. stavak 2. točka (b) Direktive 2001/29 ili neka druga odredba prava Unije ostvarivanje prava na naplatu pravične naknade koje ostvaruje udruga za kolektivno ostvarivanje prava ako je u drugoj državi članici, iako možda protivno pravu Unije, odgovarajuća naknada već plaćena za stavljanje medija za bilježenje na tržište?"

Prethodna pitanja

Prvo pitanje

16 Svojim prvim pitanjem, sud koji je uputio zahtjev u biti pita, treba li članak 5. stavak 2. točku (b) Direktive 2001/29 tumačiti na način da se tom članku protivi propis države članice kojim se bez razlike primjenjuje naknada za privatno umnožavanje kada se na njezinu državnom području prvi put u komercijalne svrhe i uz naplatu stavi na tržište medije za bilježenje namijenjene reproduciranju, te kojim je istovremeno predviđeno pravo na povrat naknada plaćenih kada konačna uporaba tih medija nije slučaj obuhvaćen tom odredbom.

17 U tom pogledu valja podsjetiti da u skladu s člankom 2. navedene direktive države članice dodjeljuju nositeljima prava iz te odredbe isključivo pravo davanja ovlaštenja ili zabrane za izravno ili neizravno, privremeno ili trajno reproduciranje bilo kojim sredstvima i u bilo kojem obliku, u cijelosti ili u dijelovima, njihovih djela, fiksacija njihovih izvedbi, njihovih fonograma, izvornika i umnoženih primjeraka njihovih filmova, kao i fiksacija njihovih radiodifuzijskih emitiranja.

18 Međutim, na temelju članka 5. stavka 2. točke (b) te iste direktive, države članice mogu predvidjeti iznimku ili ograničenje navedenog isključivog prava reproduciranja u odnosu na reproduciranje na bilo koji medij koje je učinila fizička osoba za privatnu uporabu i u svrhu koja nije ni izravno ni neizravno komercijalna, što predstavlja takozvanu iznimku „za privatno umnožavanje".

19 Sud je već presudio da kad države članice odluče uvesti iznimku za privatno umnožavanje u svoje nacionalno pravo, one su dužne osobito propisati, primjenjujući članak 5. stavak 2. točku (b) Direktive 2001/29, plaćanje „pravične naknade" u korist nositeljâ isključivog prava reproduciranja (vidjeti presude od 21. listopada 2010., Padawan, C-467/08, Zb., str. I-10055., t. 30., i od 16. lipnja 2011., Stichting de Thuiskopie, C-462/09, Zb., str. I-5331., t 22.).

20 Sud je također presudio da s obzirom na to da odredbe Direktive 2001/29 ne uređuju izričito to pitanje, države članice raspolažu širokom marginom prosudbe za određivanje koga treba osloboditi te pravične naknade (vidjeti gore navedenu presudu Stichting de Thuiskopie, t. 23.). Isto vrijedi i kad je riječ o određivanju oblika, detaljnih rješenja i moguće visine te naknade.

21 Naime, ako u određenoj direktivi nedostaju dovoljno precizni kriteriji prava Unije za razgraničenje obveza koje proizlaze iz nje, na državama članicama je da na svojem državnom području odrede najrelevantnije kriterije da u granicama utvrđenim pravom Unije, a osobito dotičnom direktivom, osiguraju poštovanje te direktive (u pogledu odstupanja od ekskluzivnog prava u vezi s javnom posudbom iz Direktive Vijeća 92/100/EEZ od 19. studenoga 1992. o pravu iznajmljivanja i pravu posudbe i određenim pravima srodnim autorskom pravu u području intelektualnog vlasništva (SL L 346, str. 61.), vidjeti presudu od 26. studenog 2006., Komisija/Španjolska, C-36/05, Zb., str. I-10313., t. 33. i navedenu sudsku praksu).

22 Kao što je istaknuto u uvodnoj izjavi 35. Direktive 2001/29, pri određivanju oblika, detaljnih rješenja i moguće visine takve pravične naknade, trebalo bi uzeti u obzir okolnosti svakog pojedinog slučaja.

23 Što se tiče iznimke za privatno umnožavanje iz članka 5. stavka 2. točke (b) te direktive, Sud je već presudio da, kada je štetu nositelju isključivog prava reproduciranja prouzročila osoba koja ostvaruje za svoju privatnu uporabu reproduciranje zaštićenog djela bez prethodnog ovlaštenja nositelja prava, onda je ta osoba u načelu dužna popraviti pretrpljenu štetu financiranjem pravične naknade koja mora biti plaćena tom nositelju (gore navedene presude Padawan, t. 45., i Stichting de Thuiskopie, t. 26.).

24 Sud je, međutim, priznao da, s obzirom na praktične teškoće povezane s identificiranjem privatnih korisnika i njihovim obvezivanjem na obeštećivanje nositeljâ isključivog prava reproduciranja za štetu koju im čine, države članice mogu, u cilju financiranja pravične naknade, uvesti „naknadu za privatno umnožavanje" koja nije na teret dotičnih privatnih osoba, nego onih koje raspolažu opremom, uređajima i medijima za digitalno reproduciranje i koje na tom temelju pravno ili činjenično stavljaju tu opremu, uređaje i medije za reproduciranje na raspolaganje privatnim osobama ili im pružaju uslugu reproduciranja. U okviru takvog sustava osobe koje raspolažu navedenom opremom, uređajima i medijima za reproduciranje dužne su platiti naknadu za privatno umnožavanje (gore presude Padawan, t. 46., i Stichting de Thuiskopie, t. 27.).

25 U tom pogledu Sud je ponovno pojasnio da – s obzirom na to da navedeni sustav omogućava obveznicima plaćanja da prenesu iznos naknade za privatno umnožavanje na cijenu stavljanja na raspolaganje te iste opreme, uređaja i medija za reproduciranje ili na cijenu pružene usluge reproduciranja – trošak navedene naknade u konačnici snosi privatni korisnik koji plaća tu cijenu, i to u skladu s „pravednom ravnotežom" koju treba postići između interesâ nositelja isključivog prava reproduciranja i interesa korisnika predmeta zaštite (gore navedena presuda Stichting de Thuiskopie, t. 28.).

26 U ovom slučaju, u sustavu koji je uspostavljen člankom 42.b UrhG-a za financiranje pravične naknade u smislu članka 5. stavka 2. točke (b) Direktive 2001/29, teret naknade za privatno umnožavanje je na osobama koje u komercijalne svrhe i uz naplatu stave na tržište medije za bilježenje namijenjene reproduciranju.

27 Načelno, takav sustav, kao što je već istaknuto u točki 25. ove presude, omogućava obveznicima plaćanja da iznos te naknade prenesu na cijenu prodaje tih istih medija, tako da je u skladu sa zahtjevom „pravedne ravnoteže” teret naknade u konačnici na privatnom korisniku koji plaća tu cijenu, pod pretpostavkom da je takav korisnik krajnji primatelj.

28 Naime, Sud je presudio da sustav financiranja pravične naknade, kako je izložen u točkama 24. i 25. ove presude, nije usklađen sa zahtjevima spomenute „pravedne ravnoteže” osim ako se predmetna oprema, uređaji i mediji za reproduciranje mogu upotrebljavati za privatno umnožavanje i, stoga, uzrokovati štetu autoru zaštićenog djela. Stoga u pogledu tih zahtjeva nužno postoji veza između primjene naknade za privatno umnožavanje u pogledu navedene opreme, uređaja i medija za digitalno reproduciranje i njihove uporabe u svrhu privatnog umnožavanja, tako da primjena te naknade za privatno umnožavanje bez razlike na sve vrste opreme, uređaja i medija za digitalno reproduciranje, uključujući u slučaju da su ih kupili subjekti koji nisu fizičke osobe, u svrhe koje su očito nepovezane s privatnim umnožavanjem, nije u skladu s člankom 5. stavkom 2. Direktive 2001/29 (gore navedena presuda Padawan, t. 52. i 53.).

29 Međutim, u sustavu o kojemu je riječ u glavnom postupku bez razlike se primjenjuje naknada za privatno umnožavanje u odnosu na medije za bilježenje namijenjene reproduciranju, uključujući slučaj u kojem njihova konačna uporaba nije obuhvaćena člankom 5. stavkom 2. točkom (b) Direktive 2001/29.

30 Stoga se postavlja pitanje omogućuje li u takvom slučaju pravo na povrat plaćene naknade uspostavu „pravedne ravnoteže” koju u skladu sa zahtjevima Direktive 2001/29 treba postići između interesa nositelja isključivog prava reproduciranja i interesa korisnika predmeta zaštite.

31 U tom pogledu valja utvrditi da sustav financiranja pravične naknade koji se sastoji od toga da se naknada za privatno umnožavanje primjenjuje bez razlike kada se na tržište u komercijalne svrhe i uz naplatu stavi medije za bilježenje namijenjene reproduciranju, i koji je istovremeno popraćen takvim pravom na povrat, a pod uvjetom da je potonje pravo djelotvorno i pretjerano ne otežava povrat plaćene naknade, može biti u skladu s člankom 5. stavkom 2. točkom (b) Direktive 2001/29, kada praktične teškoće navedene u točki 24. ove presude ili druge slične teškoće opravdavaju takvu primjenu.

32 Naime, u slučaju kada je država članica u svoje nacionalno pravo uvela iznimku za privatno umnožavanje, ta je država članica dužna osigurati, u skladu sa svojom mjesnom nadležnošću, učinkovitu naplatu pravične naknade radi naknade štete koju su pretrpjeli nositelji isključivog prava reproduciranja zato što su krajnji korisnici koji borave na državnom području te države članice reproducirali zaštićena djela (vidjeti u tom smislu gore navedenu presudu Stichting de Thuiskopie, t. 36.). Stoga kada takva naplata predstavlja teškoće, dotična država članica ih je također dužna prevladati vodeći računa o okolnostima svakog slučaja.

33 Međutim, kada ne postoje praktične teškoće ili kada one nisu dostatne, ne postoji nužna veza između, s jedne strane, primjene naknade za privatno umnožavanje na medije, i, s druge strane, uporabe tih medija u svrhu privatnog reproduciranja, tako da primjena te naknade bez razlike nije opravdana i ne odgovara „pravednoj ravnoteži” koju treba postići između interesa navedenih nositelja prava i interesa korisnika predmeta zaštite.

34 Na nacionalnom sudu je da, vodeći računa o okolnostima svojstvenim svakom nacionalnom sustavu i o granicama koje su određene Direktivom 2001/29, provjeri opravdavaju li praktične teškoće takav sustav financiranja pravične naknade, i ako je to slučaj, je li pravo na povrat mogućih plaćenih naknada izvan slučajeva iz članka 5. stavka 2. točke (b) Direktive 2001/29 djelotvorno i ne čini povrat tih naknada pretjerano otežanim.

35 U ovom slučaju sud koji je uputio zahtjev mora, na prvom mjestu, provjeriti je li primjena bez razlike naknade za privatno umnožavanje, kada se u komercijalne svrhe i uz naplatu na tržište stavi medije za bilježenje namijenjene reproduciranju, u svakom slučaju povezana s dostatnim praktičnim teškoćama. U tom kontekstu valja voditi računa o opsegu, učinkovitosti, raspoloživosti, javnosti i jednostavnosti uporabe iznimke na koju se Austro-Mechana *a priori* pozvala u svojim pisanim očitovanjima i na raspravi.

36 Kao drugo, sud koji je uputio zahtjev mora provjeriti da opseg, učinkovitost, raspoloživost, javnost i jednostavnost korištenja prava na povrat omogućuju uklanjanje mogućih neravnoteža koje nastaju u sustavu radi rješavanja utvrđenih praktičnih teškoća. U tom pogledu valja istaknuti da sud koji je uputio zahtjev sam naglašava da slučajevi povrata nisu ograničeni na one na koje se članak 42.b stavak 6. UrhG-a izričito odnosi.

37 S obzirom na prethodno izneseno, na prvo pitanje valja odgovoriti da članak 5. stavak 2. točku (b) Direktive 2001/29 treba tumačiti na način da mu nije protivan propis države članice prema kojem se naknada za privatno umnožavanje primjenjuje bez razlike kada se u komercijalne svrhe i uz naplatu na tržište na njezinu državnom području prvi put stavi medije za bilježenje namijenjene reproduciranju, te kojim je istovremeno predviđeno pravo na povrat plaćenih naknada kada konačna uporaba tih medija nije slučaj obuhvaćen navedenom odredbom, ako praktične teškoće opravdavaju takav sustav financiranja pravične naknade i ako je pravo na povrat djelotvorno i pretjerano ne otežava vraćanje plaćenih naknada, a što je na sudu koji je uputio zahtjev da provjeri, uzimajući u obzir okolnosti svakog nacionalnog sustava i granice određene tom direktivom.

Drugo pitanje

38 S obzirom na to da je drugo pitanje podređeno prvom, a odgovor na njega ovisi o ocjeni suda koji je uputio zahtjev, valja odgovoriti i na drugo pitanje.

39 Svojim drugim pitanjem, sud koji je uputio zahtjev u biti pita, treba li članak 5. stavak 2. točku (b) Direktive 2001/29 tumačiti na način da mu se protivi to da država članica uspostavi oborivu pretpostavku o privatnoj uporabi medija za bilježenje namijenjenih reproduciranju u slučaju njihova stavljanja na tržište putem prodaje fizičkim osobama u okviru sustava financiranja pravične naknade iz te odredbe, putem naknade za privatno umnožavanje na teret osoba koje u komercijalne svrhe i uz naplatu takve medije prve stave na tržište na državnom području te države članice.

40 U tom pogledu valja utvrditi da su u okviru široke margine prosudbe kojom države članice raspolažu kod određivanju oblika, detaljnih rješenja i moguće visine navedene naknade, one slobodne predvidjeti pretpostavke, osobito, kao što je navedeno u točki 32. ove presude, kada učinkovita naplata pravične naknade radi naknade štete koju su pretrpjeli nositelji isključivog prava reproduciranja na njihovu državnom području, predstavlja teškoće.

41 U okviru sustava financiranja sličnih onom uspostavljenom na temelju članka 42.b UrhG-a, Sud je već presudio da s obzirom na to da su mediji za bilježenje namijenjeni reproduciranju bili stavljeni na raspolaganje fizičkim osobama u privatne svrhe, uopće nije nužno utvrđivati da su one tim medijima stvarno privatno umnožavale i tako stvarno uzrokovale štetu nositeljima isključivog prava na reproduciranje, s obzirom na to da se za te fizičke osobe legitimno pretpostavlja da u cijelosti imaju koristi od takvog stavljanja na raspolaganje, odnosno da u potpunosti iskorištavaju funkcije koje se povezuju s tim medijima, uključujući i funkcije koje se odnose na reproduciranje (gore navedena presuda Padawan, t. 54. i 55.).

42 Naime, sâmo svojstvo medija za bilježenje da ostvaruju umnožavanja dostatno je za opravdanje primjene naknade za privatno umnožavanje pod uvjetom da su navedeni mediji stavljeni na raspolaganje fizičkim osobama kao privatnim korisnicima (gore navedena presuda Padawan, t. 56.).

43 S obzirom na praktične teškoće povezane s utvrđivanjem privatne svrhe uporabe medija za bilježenje namijenjenog reproduciranju, uspostava oborive pretpostavke takve uporabe kod stavljanja na raspolaganje tog medija fizičkoj osobi u načelu je opravdana i odgovara „pravednoj ravnoteži" koju treba postići između interesâ nositelja isključivog prava reproduciranja i onih korisnika predmeta zaštite.

44 Na nacionalnom sudu je da uzimajući u obzir okolnosti svakog nacionalnog sustava i granice određene Direktivom 2001/29 provjeri, opravdavaju li praktične teškoće utvrđivanja uporabe predmetnih medija u privatne svrhe da se takvu pretpostavku uspostavi, i, u svakom slučaju, ne dovodi li predviđena pretpostavka do određivanja naknade za privatno umnožavanje u situacijama u kojem konačna uporaba tih medija očito ne ulazi u slučaj obuhvaćen člankom 5. stavkom 2. točkom (b) Direktive 2011/29.

45 U tim okolnostima, na drugo pitanje valja odgovoriti da članak 5. stavak 2. točku (b) Direktive 2001/29 treba tumačiti na način da u okviru sustava financiranja pravične naknade iz te odredbe putem naknade za privatno umnožavanje na teret onih osoba koje u komercijalne svrhe i uz naplatu na tržište dotične države članice prve stave medije za bilježenje namijenjene reproduciranju, navedenoj odredbi ne protivi se to da država članica uspostavi oborivu pretpostavku o uporabi takvih medija u privatne svrhe kada se te medije stavlja na tržište putem prodaje fizičkim osobama, ako praktične teškoće pri utvrđivanju uporabe predmetnih medija u privatne svrhe opravdavaju uspostavu takve pretpostavke i ukoliko predviđena pretpostavka ne dovodi do određivanja naknade za privatno umnožavanje u situacijama u kojima konačna uporaba tih medija očito na ulazi u slučaj obuhvaćen tom odredbom.

Treće pitanje

46 Svojim trećim pitanjem, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 5. stavak 2. točku (b) Direktive 2001/29 tumačiti na način da se pravo na pravičnu naknadu iz te odredbe ili naknadu za privatno umnožavanje namijenjenu financiranju te naknade, može isključiti zbog činjenice da se polovicu prihoda ne plaća izravno nositeljima prava na istu tu naknadu, već socijalnim i kulturnim ustanovama osnovanim u korist tih nositelja prava.

47 U tom pogledu valja podsjetiti da su nastanak i visina pravične naknade u smislu članka 5. stavka 2. točke (b) Direktive 2011/29 povezani sa štetom koja je nositeljima prava na reproduciranje nastala reproduciranjem njihovih zaštićenih djela u privatne svrhe bez njihova ovlaštenja. U tim okolnostima pravičnu naknadu treba smatrati naknadom štete koju su ti nositelji prava pretrpjeli te je stoga nužno treba izračunati na temelju kriterija štete koja je tim nositeljima prava nanesena uvođenjem iznimke za privatno umnožavanje (vidjeti gore navedenu presudu Padawan, t. 40. i 42.).

48 Osim toga, Sud je već utvrdio da u pogledu prava na pravičnu naknadu koju se mora isplatiti nositeljima isključivog prava na reproduciranje po osnovi iznimke za privatno umnožavanje, niti iz jedne odredbe Direktive 2001/29 ne proizlazi da je zakonodavac Unije predvidio mogućnost da se korisnici prava na tu naknadu odreknu tog prava (presuda od 9. veljače 2012., Luksan, C-277/10, još neobjavljeno u Zborniku, t. 105.).

49 Međutim, kao što je to nezavisni odvjetnik istaknuo u točki 76. svojeg mišljenja, Direktivom 2001/29 državama se članicama, koje su u svoje nacionalno pravo uvele iznimku za privatno umnožavanje, ne nalaže obveza da nositeljima prava na navedenu pravičnu naknadu osiguraju plaćanje njezina ukupnog iznosa u novcu, niti se tim državama članicama zabranjuje da u okviru široke margine prosudbe kojom raspolažu predvide isplatu jednog dijela te naknade u obliku neizravne naknade.

50 U tom pogledu, činjenica da pravičnu naknadu treba smatrati naknadom štete koju su nositelji isključivog prava na reproduciranje pretrpjeli uvođenjem iznimke za privatno umnožavanje i da je nužno treba izračunati na temelju te štete, ne predstavlja prepreku za to da se dio prihoda namijenjenih pravičnoj naknadi neizravno isplati nositeljima prava posredstvom socijalnih i kulturnih ustanova osnovanih u njihovu korist.

51 Naime, kao što je to nezavisni odvjetnik istaknuo u točki 76. svojeg mišljenja, sustavi naknade za privatno umnožavanje trenutačno su nužno neprecizni u pogledu većina medija za bilježenje, s obzirom na to da je u praksi nemoguće odrediti koje djelo je umnožio koji korisnik i na kojem mediju.

52 Osim toga, valja istaknuti da takav sustav neizravnog ubiranja pravične naknade od strane nositelja prava na istu, odgovara jednom od ciljeva odgovarajuće pravne zaštite prava intelektualnog vlasništva iz Direktive 2001/29 koji se sastoji u, kao što proizlazi iz uvodnih izjava 10. i 11. te direktive, osiguravanju da će europsko kulturno stvaralaštvo i produkcija dobiti potrebna sredstva koja im omogućavaju da nastave svoj kreativan i umjetnički rad, kao i čuvanje neovisnosti i dostojanstva umjetničkih stvaratelja i umjetnika izvođača.

53 Slijedom navedenog, činjenica da je dio tih prihoda namijenjenih pravičnoj naknadi u smislu članka 5. stavka 2. točke (b) Direktive 2001/29 namijenjen socijalnim i kulturnim ustanovama osnovanim u korist nositelja prava na tu naknadu nije sama po sebi suprotna namjeni navedene naknade, ako navedeni nositelji prava stvarno imaju koristi od tih socijalnih i kulturnih ustanova i ako detaljna pravila za funkcioniranje navedenih ustanova nisu diskriminatorna, a što je na sudu koji je uputio zahtjev da provjeri.

54 Naime, ne bi bilo u skladu s namjenom te naknade da navedene ustanove koriste osobama različitim od nositelja prava ili da isključuju, pravno ili činjenično, one koji nemaju državljanstvo dotične države članice.

55 S obzirom na prethodno izneseno, na treće pitanje valja odgovoriti da članak 5. stavak 2. točku (b) Direktive 2001/29 treba tumačiti na način da se pravo na pravičnu naknadu iz te odredbe ili naknadu za privatno umnožavanje namijenjenu financiranju te naknade, ne može isključiti zbog činjenice da se polovicu prihoda ubranih po osnovi navedenih naknada ne plaća izravno nositeljima prava na istu tu naknadu, već socijalnim i kulturnim ustanovama osnovanima u korist tih nositelja prava, ako navedeni nositelji prava stvarno imaju koristi od tih socijalnih i kulturnih ustanova i ako detaljna pravila za funkcioniranje navedenih ustanova nisu diskriminatorna, a što je na sudu koji je uputio zahtjev da provjeri.

Četvrto pitanje

56 Svojim četvrtim pitanjem, sud koji je uputio zahtjev u biti nastoji saznati treba li članak 5. stavak 2. točku (b) Direktive 2001/29 tumačiti na način da se obvezu koju nalaže država članica i na temelju koje se prilikom stavljanja medija namijenjenih reproduciranju na tržište u komercijalne svrhe i uz naplatu, plaća naknada za privatno umnožavanje namijenjena financiranju pravične naknade iz te odredbe, može isključiti zbog činjenice da je slična naknada već bila plaćena u drugoj državi članici.

57 U tom pogledu valja podsjetiti da državi članici, koja je u svoje nacionalno pravo uvela iznimku za privatno umnožavanje, članak 5. stavak 2. točka (b) Direktive 2001/29 nameće obvezu rezultata pa je ona dužna u okviru svojih nadležnosti stvarno ubirati pravičnu naknadu namijenjenu za naknadu štete oštećenim nositeljima isključivog prava na reproduciranje, osobito ako je šteta nastala na državnom području navedene države članice (gore navedena presuda Stichting de Thuiskopie, t. 34.).

58 S obzirom na to da je načelno na krajnjem korisniku koji u privatne svrhe i bez prethodnog ovlaštenja nositelja isključivog prava na reproduciranje reproducira zaštićeno djelo i time potonjem uzrokuje štetu, da tu štetu popravi, može se pretpostaviti da je šteta koju treba nadoknaditi nastala na državnom području države članice u kojoj borave ti krajnji korisnici (gore navedena presuda Stichting de Thuiskopie, t. 35.).

59 Iz toga proizlazi da je država članica koja je u svoje nacionalno pravo uvela iznimku za privatno umnožavanje i u slučaju kada krajnji korisnici koji u privatne svrhe reproduciraju zaštićeno djelo borave na njezinu državnom području, dužna osigurati, u skladu sa svojom mjesnom nadležnošću, učinkovitu naplatu pravične naknade radi naknade štete koja je nositeljima isključivog prava na reproduciranje nanesena na državnom području te države (gore navedena presuda Stichting de Thuiskopie, t. 36.).

60 Osim toga, valja podsjetiti da sustav ubiranja koji je dotična država članica odabrala ne može istu osloboditi obveze rezultata na temelju koje oštećenim nositeljima isključivog prava na reproduciranje ona mora osigurati učinkovitu isplatu pravične naknade radi naknade štete koja je nastala na njezinu državnom području (gore navedena presuda Stichting de Thuiskopie, t. 39.).

61 U tom pogledu, na tu obvezu ne utječe okolnost da u slučaju ugovora sklopljenih na daljinu, profesionalni trgovac koji kupcima koji borave na državnom području te države članice stavlja na raspolaganje kao krajnjim korisnicima opremu, uređaje i medije za digitalno reproduciranje, ima poslovni nastan u drugoj državi članici (gore navedena presuda Stichting de Thuiskopie, t. 40.).

62 Uzimajući u obzir činjenicu da, kao što je navedeno u točki 47. ove presude, pravičnu naknadu treba smatrati naknadom štete koju su nositelji isključivog prava na reproduciranje pretrpjeli uvođenjem iznimke za privatno umnožavanje i da je stoga nužno treba izračunati na temelju kriterija te štete, ne može se valjano smatrati da prenošenje medija za bilježenje, koji su namijenjeni reproduciranju, iz jedne države članice u drugu državu članicu može povećati štetu uzrokovanu tim nositeljima prava.

63 Naime, člankom 5. stavkom 2. točkom (b) Direktive 2001/29 pravična naknada nije predviđena za stavljanje na tržište medija za bilježenje namijenjenih reproduciranju, već za samo reproduciranje koje na bilo kojem mediju obavlja fizička osoba za privatnu uporabu i u svrhu koja nije ni izravno ni neizravno komercijalna. No, takvo reproduciranje ne odvija se zbog toga što se medije za bilježenje namijenjene reproduciranju prenosi iz jedne države članice u drugu državu članicu.

64 S obzirom na to da je država članica koja je u svoje nacionalno pravo uvela iznimku za privatno umnožavanje i u kojoj borave krajnji korisnici koji u privatne svrhe reproduciraju zaštićeno djelo, dužna osigurati, u skladu sa svojom mjesnom nadležnošću, učinkovitu naplatu pravične naknade radi naknade štete koja je nanesena nositeljima prava, ne može se isticati činjenicu da je naknada namijenjena financiranju te naknade već bila plaćena u drugoj državi članici, kako bi se izbjeglo plaćanje te naknade ili naknade namijenjene njezinu financiranju u prvoj državi članici.

65 Međutim, osoba koja je tu naknadu prethodno platila u državi članici koja nije mjesno nadležna može od nje tražiti povrat te naknade, u skladu s njezinim nacionalnim pravom.

66 S obzirom na prethodno izneseno, na četvrto pitanje valja odgovoriti da članak 5. stavak 2. točku (b) Direktive 2001/29 treba tumačiti na način da se obvezu – koju nalaže država članica i na temelju koje se prilikom stavljanja medija namijenjenih reproduciranju na tržište u komercijalne svrhe i uz naplatu plaća naknada za privatno umnožavanje namijenjena financiranju pravične naknade iz te odredbe – ne može isključiti zbog činjenice da je slična naknada već bila plaćena u drugoj državi članici.

Troškovi

67 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (drugo vijeće) odlučuje:

1. **Članak 5. stavak 2. točku (b) Direktive 2001/29/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 22. svibnja 2001. o usklađivanju određenih aspekata autorskog i srodnih prava u informacijskom društvu treba tumačiti na način da mu se ne protivi propis države članice prema kojem se naknada za privatno umnožavanje primjenjuje bez razlike kada se u komercijalne svrhe i uz naplatu na tržište na njezinu državnom području prvi put stavi medije za bilježenje namijenjene reproduciranju, te kojim je istovremeno predviđeno pravo na povrat plaćenih naknada kada konačna uporaba tih medija nije slučaj obuhvaćen navedenom odredbom, ako praktične teškoće opravdavaju takav sustav financiranja pravične naknade i ako je pravo na povrat djelotvorno i pretjerano ne otežava vraćanje plaćenih naknada, a što je na sudu koji je uputio zahtjev da provjeri, uzimajući u obzir okolnosti svakog nacionalnog sustava i granice određene tom direktivom.**

2. **Članak 5. stavak 2. točku (b) Direktive 2001/29 treba tumačiti na način da u okviru sustava financiranja pravične naknade iz te odredbe putem naknade za privatno umnožavanje na teret onih osoba koje u komercijalne svrhe i uz naplatu na tržište dotične države članice prve stave medije za bilježenje namijenjene reproduciranju, navedena odredba ne sprječava državu članicu u tome da uspostavi oborivu pretpostavku o uporabi takvih medija u privatne svrhe kada se te medije stavlja na tržište putem prodaje fizičkim osobama, ako praktične teškoće pri utvrđivanju uporabe predmetnih medija u privatne svrhe opravdavaju uspostavu takve pretpostavke i ako predviđena pretpostavka ne dovodi do određivanja naknade za privatno umnožavanje u situacijama u kojima konačna uporaba tih medija očito ne ulazi u slučaj obuhvaćen tom odredbom.**

3. **Članak 5. stavak 2. točku (b) Direktive 2001/29 treba tumačiti na način da se pravo na pravičnu naknadu iz te odredbe ili naknadu za privatno umnožavanje namijenjenu financiranju te naknade, ne može isključiti zbog činjenice da se polovicu prihoda ubranih po osnovi navedenih naknada ne plaća izravno nositeljima prava na istu tu naknadu, već socijalnim i kulturnim ustanovama osnovanima u korist tih nositelja prava, ako navedeni nositelji prava stvarno imaju koristi od tih socijalnih i kulturnih ustanova i ako detaljna pravila za funkcioniranje navedenih ustanova nisu diskriminatorna, a što je na sudu koji je uputio zahtjev da provjeri.**

4. **Članak 5. stavak 2. točku (b) Direktive 2001/29 treba tumačiti na način da se obvezu – koju nalaže država članica i na temelju koje se prilikom stavljanja medija namijenjenih reproduciranju na tržište u komercijalne svrhe i uz naplatu plaća naknada za privatno umnožavanje namijenjena financiranju pravične naknade iz te odredbe – ne može isključiti zbog činjenice da je slična naknada već bila plaćena u drugoj državi članici.**

Potpisi